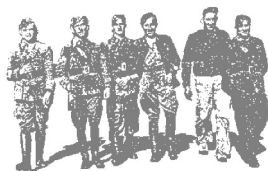

Montserrat Alcaraz Vich

PRÒLEG

La Segona República i la Guerra Civil a Campos

Quan en Montserrat em va fer arribar l'esborrany de *La Guerra Civil a Campos* tot d'una em vaig adonar que no era una més de les moltes publicacions que tracten la temàtica, tampoc no és que fes cap ou de dos verells, el complement circumstancial del títol el situa a l'indret on vaig néixer i he viscut tota la vida i, com a fet diferencial i d'atracció, no és poca cosa. Si hi afegim que conec l'autor d'abans d'ell caminar, que som amics, i que n'hem compartides moltes i de tot color, la meva reacció d'aferrar-m'hi amb les dues mans i devorar-lo en un parell de dies no us ha de venir de nou, el vaig llegir en dues o tres tirades com si es tractàs d'una novel·la, frisava d'arribar a la darrera pàgina, tot i que no hi havia cap final sorprenent per descobrir i potser mogut pel desig de començar a rellegir-lo i dedicar temps a episodis, fets o moments puntuals.

Si la primera lectura va ser qüestió de dies, les següents m'han durat setmanes (mesos) i això ho entendreu en començar a llegir: voler situar les persones esmentades, els indrets, les famílies, les entitats, els fets, relacionar el passat amb el present, les persones entrevistades, les emocions de les quals no he estat capaç d'allunyar-me. Tot plegat no m'ha permès una lectura freda, els sentiments han aflorat en molts moments i m'han dut a converses d'anys enrere amb persones que ja no hi són, i que em serviren de referent i amb altres que han estat realment decisives.

He de dir que l'obra m'ha servit per entendre sense el més mínim dubte quina hauria estat la meva posició en tot el període tractat, i que salvant les distàncies no vendria a ser molt distinta de la mantinguda al llarg de la meua vida i amb la meua trajectòria en la política municipal si arribam a aspectes concrets. Sense que això suposi cap tipus de pretensió especial, he de dir que m'he sentit hereu de moltes de les persones esmentades, i que són part de la història de Campos i amb un mèrit afegit: en la defensa de les seves idees s'hi jugaren, de manera real i crua, la pell. Algun la va perdre.

Com a *Ponset* que som, no puc deixar de fer referència a dos episodis que Montserrat recull i expliquen posicions que vaig veure i viure en la família, i que segurament aleshores no era capaç d'entendre, però que foren cabdals i marcaren el seu tarannà. Un fa referència a l'actitud de solidaritat

mantinguda per la meva família amb presos de Son Catlar, i que ma mare m'explicava recordant-me que no ho digués a ningú. L'altre amagava una ràbia que ni el padrí, ni la padrina varen poder dissimular mai; el fet de no deixar enterrar en lloc sagrat la nina morta (Margalida, la germana major de ma mare) per no ser filla de la Puríssima va marcar la religiositat familiar per sempre.

Això eren escapolons, com diria el cronista, i que jo per satisfacció personal he abstret del conjunt, però l'obra que teniu a les mans no va d'escapolons, és una anàlisi profunda dels diferents aspectes, econòmics, socials, culturals, polítics..., que conformen el Campos d'aleshores i amb la clara intenció de fer-lo entenent i de presentar tot allò que explica el present de la primera meitat del segle passat a Campos i bona part del seu futur. D'aquí fins als nostres dies són dues passes i moltes seqüeles i deixes ben evidents encara ara.

L'obra és el resultat d'una quantitat d'hores de feina que ni som capaç d'imaginar, els anys que hi ha dedicat ell ho deu saber i mai no li podem agrair a bastament la tasca feta. Per a la historiografia del nostre poble hi haurà un abans i un després d'aquesta publicació, que és singular per molts motius. Ha escrutat els arxius i la documentació existent de manera rigorosa i és cert que en podrà aparèixer que completi la informació existent o que suposi noves aportacions, però té la particularitat d'haver recorregut a un gran nombre de fonts orals que, per simples causes biològiques, han deixat d'existir i si ell no les hagués recollides quan encara era possible s'haurien perdut per sempre. Aquesta oportunitat és irrepètible i qui vulgui treballar la temàtica no tindrà cap més altre remei que recórrer a la seva obra, qui el coneix sap que aquest no serà un problema, tot el contrari, estarà encantat de parlar-ne i fer-ho possible.

Ni per un moment heu de deixar de tenir en compte que es tracta d'un treball de fonament clarament científic. Els fets relatats no són fruit de la fantasia ni d'interpretacions capcioses o no, les nombroses cites i anotacions a peu de plana en deixen constància, la relació bibliogràfica és molt extensa i quan són d'opinions queden perfectament recollides com a tals i fonamentades en fets i dades.

En Montserrat i la seva obra, però, tenen altres mèrits: han aconseguit esquinçar aquesta cortina de silenci (de silencis) que sempre han envoltat, a Campos de manera especial, la temàtica de la Guerra—o de la política—. A la vila nostra és una tema quasi tabú encara avui en dia. Per desgràcia, de cada vegada són menys les persones que puguin tenir records d'aquell passat no tan llunyà com això i moltes menys les que en parlen de manera clara i oberta, i pens que pot servir d'exemple, pot ajudar a rompre aquesta dinàmica de mutisme i aconseguir que altres persones vulguin fer les seves aportacions mentre sigui possible. Potser aquesta actitud serveixi perquè

sorgeixin les preguntes oportunes i desaparegui la por «a una altra guerra». No fer o ni pensar per por és un mal que hem patit massa sovint i ja ha anat bé (a segons qui) congriar aquesta por, però ja basta. Basta de por i basta del clientelisme que la mantén i estimula per davant de les iniciatives i opinions pròpies, les mamam des de fa segles, hi ha hagut intents de rompre amb els fermalls, però encara no s'ha aconseguit definitivament. S'acabarà, conèixer i saber són un bon remei per curar d'aquest mal, però per això hi ha d'haver voluntat de..., i aquesta no depèn de tu, el que tu podies fer està fet, Montserrat.

Per acabar, vull fer una referència a la justificació, al que dona sentit –dius o deixes intuir– a la teva feina, i que no és altra que el deute contret, per ser com ets, amb totes aquelles persones que hi deixaren el cuiro, amb les que patiren les conseqüències de no ser del bàndol dels guanyadors, amb les que en algun moment pogueren arribar a pensar que realment havien fet alguna cosa dolenta, amb totes aquelles persones que varen perdre la guerra i, per afegitó, patiren la posterior humiliació... Crec que es donen per satisfetes.

En parlar de guerres parlam d'injustícies, de malifetes i tant ho són les d'aquí com les d'allà. I parlam de persones mortes i tenint ben clar que les de qualsevol de les parts valen el mateix –qui ho posa en dubte?–, no podem deixar de reconèixer que en aquest cas concret hi ha hagut una diferència important: mentre unes pogueren ser recordades i plorades des del primer moment, moltes de les altres encara romanen en fosses comunes o en una cuneta qualsevol a l'espera de rebre un tracte digne. M'agradaria que ben aviat, en una segona edició per exemple, haguessis d'incloure una nota per explicar que, almanco per als represaliats campaners, tot s'ha acabat i les famílies els han pogut enterrar amb els seus.

Enhorabona i moltes gràcies, Montserrat.

Joan Juan Pons